

Projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT LAMPJE

Leerlijn Literatuur | Thema Verhalen | Groep 5-6 | December 2019

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Bij dit project is een pakket met bronnen aan te vragen. Neem via de icoon van de school contact op met de [cultuurcoach](#) van CultuurSchakel voor verdere informatie.
- ✓ Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst [via deze link](#).

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	3
3. Oriëntatie.....	3
4. Opdracht 1: Emilia.....	5
5. Opdracht 2: Edward.....	8
6. Opdracht 3: Annet.....	10

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten.

Opmerking vooraf:

Het boek *Lampje* van Annet Schaap staat centraal in dit project. Het is de bedoeling het hele boek in fasen voor te lezen. De opdrachten moeten in volgorde worden gedaan. Dit project is bedoeld voor groep 5 en 6. De gedichten die in dit project aan het boek gekoppeld zijn, zijn meer geschikt voor groep 6. Wil je het project in groep 5 doen, kies dan een moment later in het schooljaar en beoordeel vooraf eerst welke gedichten jouw klas aankan. Het project kan ook uitstekend gecombineerd met groep 7-8 gedaan worden.

Waarom dit project?

Binnen het thema 'Verhalen' maken de leerlingen kennis met verschillende manieren om verhalen te vertellen. In de onderbouw richten we ons op sprookjes, in de bovenbouw op verhalen met een magische sfeer. Het boek *Lampje* van Annet Schaap is voor groep 5-6 een ideale tussenvorm: het heeft een magische sfeer en biedt een sprookjesachtig avontuur. Het verhaal vertelt, net als veel sprookjes, over dapperheid en meer kunnen dan je ooit had gedacht.

Wat doen de leerlingen in dit project?

De introductie/oriëntatie start bij de vuurtoren van Scheveningen. De vuurtoren vormt een goed vertrekpunt voor een filosofische bespiegeling en close reading van een gedicht.

Voorafgaand aan opdracht 1 lees je het eerste hoofdstuk uit *Lampje* voor. In de opdracht leven de leerlingen zich in de situatie en het karakter in van de hoofdpersoon Emilia, oftewel Lampje, in.

Voorafgaand aan opdracht 2 lees je hoofdstukken 2, 3 en 4 voor. Hierin ontdekken we dat er in Het Zwarte Huis niet een monster, maar een bijzondere jongen woont, Edward genaamd. De opdrachten in deze les spitsen zich op Edward toe.

Voorafgaand aan opdracht 3 lees je eerst het boek uit. De schrijfster, Annet Schaap, is ook illustrator – we maken verder kennis met haar en het beroep van illustrator.

Beoogde houdingsdoelen

In dit project worden bij de introductie, oriëntatie en opdrachten kennis- en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen.

De leerling:

- staat open voor de magische, sprookjesachtige sfeer in een verhaal;
- vormt beelden in zijn hoofd bij het verhaal en weet die fantasie te verwoorden en te verbeelden.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van de [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Benodigdheden

Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven.

Reflectievragen

De reflectievragen bij de fases van het creatief proces kunnen tijdens en na elke fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.

2. Introductie

Kennisdoelen	De leerling weet wat een vuurtoren is en weet dat er vuurtorenwachters in de vuurtoren wonen/gewoond hebben.
Vaardigheidsdoelen	De leerling kan zelfstandig een informatieve tekst lezen.

Benodigdheden

- werkblad [De vuurtoren van Scheveningen](#)

Aan de slag in de klas

Vertel dat jullie de komende periode aan de slag gaan met een boek over een meisje dat in een vuurtoren woont. Waar staat eigenlijk een vuurtoren in onze omgeving? Laat de leerlingen vertellen. Laten we die vuurtoren eens bestuderen. Deel het werkblad met daarop de tekst over de vuurtoren van Scheveningen uit. Laat de tekst lezen en praat er met de klas over.

3. Oriëntatie

Kennisdoelen	De leerling kent het beroep van vuurtorenwachter en leeft zich in dat beroep in.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none"> • kan aan een eenvoudig filosofisch gesprek deelnemen; • kan met medeleerlingen van gedachten wisselen over een gedicht.

Benodigdheden

- werkblad met [het gedicht Vuurtoren van Bart Moeyaert](#)
- het boek *Lampje* van Annet Schaap (bij voorkeur: maak een scan van de voorkant en presenteer die op het digibord)

Aan de slag in de klas

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Vuurtorenwachter: In je eentje bovenin een vuurtoren is best eenzaam. Ben jij wel eens eenzaam? Hoe ga je daar mee om?
- Als je alleen in zo'n vuurtoren zit, heb je veel tijd om na te denken. Waar denk jij veel over na?
- Wanneer is 'licht in de duisternis' belangrijk?
- Wat betekent 'licht in de duisternis brengen' nog meer dan 'licht uitstralen'?
- Zien dingen er anders uit als je ze vanuit grote hoogte bekijkt? Wat kan een voordeel zijn om iets vanuit een grote hoogte te bekijken?

Oriëntatieopdracht

Doorloop onderstaande stappen.

Deel het werkblad met het gedicht *Vuurtoeren* van Bart Moeyaert uit.

1. Geef de opdracht het gedicht te lezen en voor te bereiden.
2. Vervolgens lezen de leerlingen het gedicht voor in een groepje; ze mogen zelf de beurten verdelen en/of het gedicht twee keer voorlezen om voldoende beurten te krijgen.
3. Zet ondertussen de onderstaande 'praatvragen' op het bord. De leerlingen bespreken die vragen in hun groepje.
  - Is dit wel een gedicht?
  - Waarom staan er nummers in de tekst?
  - Wat betekent de laatste zin?
4. Bespreek ten slotte enkele vragen ook nog even klassikaal en sluit de les af met een cliffhanger: laat de voorkant van het boek *Lampje* zien (op het digibord) en vertel dat het boek dat je gaat voorlezen over het meisje op de voorplaat gaat – ze woont in de vuurtoren...

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Was het lastig om het gedicht te lezen?
- Hoe kun je het gedicht 'mooi' voorlezen?
- Hoe kun je samen te weten komen wat de dichter bedoelt met het gedicht?

4. Opdracht 1: Emilia

In opdracht 1 lees je het eerste hoofdstuk uit *Lampje* voor. De leerlingen maken kennis met Emilia, oftewel Lampje. Ze leven zich in de situatie en het karakter van de hoofdpersoon in.

Kennisdoelen	De leerling weet wat er bedoeld wordt met (karakter)eigenschappen en kan hier voorbeelden van geven.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none"> • kan zich inleven in de situatie en omstandigheden van de hoofdpersoon (Lampje); • kan werken met een placemat-werkvorm.

Benodigheden

- het boek *Lampje* van Annet Schaap
- werkblad met [het gedicht *Reisopdracht van Riekus Waskowsky*](#)
- werkblad [‘Placemat’ A3](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Emilia

Nadat je hoofdstuk 1 hebt voorgelezen, vertel je dat je het met de klas straks wilt hebben over de hoofdpersoon, Lampje. Maar eerst heb je een gedicht voor de leerlingen. Deel het werkblad met het gedicht van Riekus Waskowsky uit.

Laat het gedicht in stilte voorbereiden en laat het vervolgens door enkele leerlingen ‘mooi voorlezen’. Vraag vervolgens:

- Wat heeft dit gedicht met Lampje te maken?
- Hoe heet Lampje eigenlijk? (Emilia)
- Wie heet er nog meer Emilia? (haar moeder)

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe kun je dit gedicht ‘mooi’ voorlezen, zodat het ook als een gedicht klinkt?
- Wat roept het gedicht nog meer bij je op?

Uitvoeren: Emilia

Verdeel de klas in groepjes van vier leerlingen. Geef ieder groepje een placemat.

1. Vraag: “Vinden jullie Lampje zielig? Dapper? Welke eigenschappen horen eigenlijk bij Lampje? Welk karakter heeft dit meisje?”.
2. Iedere leerling schrijft, zonder overleg, in zijn deel van de placemat welke (karakter)eigenschappen bij Lampje horen. Geef ongeveer twee minuten de tijd. Daarna mogen de leerlingen elkaar binnen het groepje vertellen wat ze hebben opgeschreven.
3. Vervolgens moeten ze één eigenschap kiezen en met grote letters in het middenvak van de placemat schrijven.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat is een 'karakter'? Welke karaktereigenschappen heb jij zelf?
- Wat vind je de sterkste eigenschap van Lampje? Welke argumenten heb je daar voor?
- Welke gebeurtenis uit het hoofdstuk laat die eigenschap goed zien?

Presenteren: Emilia

Optie 1

Laat binnen elk groepje één 'Lampje' kiezen en één leerling die juffrouw Amalia of vader Augustus speelt.

1. Geef nu de opdracht om een scène te kiezen uit het voorgelezen hoofdstuk en die na te spelen.
2. De groepjes presenteren hun placemat voor de klas en lichten de keuze van de eigenschap toe.
3. Vervolgens speelt het groepje de gekozen scène.

Kijk- en bespreekvragen:

- Wat vind je van de toelichting waarom dit groepje deze eigenschap heeft gekozen?
- Waaraan heb jij de eigenschap gezien in het korte toneelstukje?
- Wat vind je knap gedaan/gespeeld?
- Wat zou jij anders hebben gedaan?

Optie 2

Een toneelopdracht met meer structuur.

1. Laat tweetallen vormen en afspreken wie Augustus en wie Lampje uitbeeldt. Laat de leerlingen vrij in de ruimte staan.
2. Lees het hoofdstuk 'Mandje' (bladzijde 18 t/m 21) nogmaals voor en stop op af en toe om de leerlingen een uitbeeldmoment te geven. Dat kan bijvoorbeeld na de zinnen (onderstreept met potlood in het boek):
  - Intussen zit Augustus vloekend thuis.
  - Hij hijst zich naar boven (...) op naar de vuurkamer.
  - Waar blijft ze? Hij probeert het donker te doorboren met zijn ogen.
  - Laat dat kind maar wegblazen, dat verschrikkelijke kind.
  - Het verschrikkelijke kind loopt (...) tenminste, dat probeert ze.
  - Ze kijkt naar de vuurtoren, die tegen de donkere hemel nog donkerder afsteekt.
  - Ze klemt het mandje tegen haar aan en stapt het water in.
  - Hallo, halo vriendin, ben je weer terug, kom je nu echt spelen?
  - Ja! Gilt Lampje boven de storm uit. Toevallig wel! Dit kind wel!
  - Ze gilt het woedend uit en krijgt meteen een mond vol zeewater.
  - Mama, denkt ze, dan kom ik er maar aan.
  - Haar vader zal vast wel verdrietig zijn, maar dat was hij toch al. (Stop na deze zin.)
3. Bespreek het toneelspel. Vraag welke Lampje-leerling een mooie uitbeelding van Augustus heeft gezien. Laat enkele genomineerden een stukje voor de klas spelen. Doe hetzelfde, maar nu kiest de Augustus-leerling een Lampje-scène.

4. Laat de leerlingen ten slotte nog even kort filosoferen hoe het boek verder zal gaan na hoofdstuk 1. Wat gaat Lampje doen en beleven in Het Zwarte Huis? Zal ze zich zonder protesteren als een werkster laten gebruiken om het geld voor de scheepsramp terug te verdienen?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welke verschillen heb je gezien tussen de toneelstukjes?
- Welke overeenkomsten heb je gezien tussen de toneelstukjes?
- Aan wie doet Lampje jou denken? Heeft die dezelfde (karakter)eigenschappen?

5. Opdracht 2: Edward

Lees hoofdstukken 2, 3 en 4 voor uit het boek. Hierin ontdekken we dat er in Het Zwarte Huis niet een monster, maar een bijzondere jongen woont die Edward heet. De opdrachten in deze les spitsen zich op Edward toe.

Kennisdoelen	De leerling weet voor welke onmogelijke opgave Edward gesteld wordt in het verhaal en tot welke dilemma's dat leidt.
Vaardigheidsdoelen	De leerling kan het beeld dat hij zich in zijn hoofd heeft gevormd n.a.v. een verhaal zonder tekening, omzetten in een schilderij

Benodigdheden

- het boek *Lampje* van Annet Schaap
- werkblad met [het gedicht *Eénbenig* van Ed Franck](#)
- kopie van bladzijde 170-171 uit het boek *Lampje*
- tekenpapier en tekenspullen

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Edward

Nadat je hoofdstukken 2, 3 en 4 hebt voorgelezen, vertel je dat je het met de klas straks wilt hebben over Edward, het vreemde jongetje uit Het Zwarte Huis, maar dat je eerst een gedicht voor de leerlingen hebt. Deel het werkblad met het gedicht van Ed Franck uit.

Laat het gedicht stil voorbereiden en laat het vervolgens door enkele leerlingen 'mooi voorlezen'. Vraag vervolgens:

- Wat heeft dit gedicht te maken met Edward, het vreemde jongetje uit Het Zwarte Huis?
- Met welk dier zou je Edward willen vergelijken? Met een reiger?
- Waarom wil Edward al die, voor hem zo moeilijke, oefeningen om te lopen doen?
- De Admiraal vraagt eigenlijk iets onmogelijks aan zijn zoon: leren lopen. Hoe gaat Edward daar mee om?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe kun je dit gedicht, met die korte zinnen, zo mooi mogelijk voorlezen?
- Welke vragen riepen de drie voorgelezen hoofdstukken bij jou op?

Uitvoeren: Edward

Edward, de jongen die zich steeds onder het bed verstoppt. Wat is zijn probleem? Hoe ziet Edward er eigenlijk uit? Lampje noemt hem 'vis'. In het verhaal beschrijft schrijfster Annet Schaap Edward niet precies. Dat doet ze om de spanning naar het slot van het boek op te bouwen, als blijkt dat Edward een zeemeerman is. (Verklap dit nog niet aan de leerlingen.)

- Lees bladzijde 108 nog eens voor en deel, na bovenstaande inleiding de kopie van bladzijden 170-171 uit. Laat de leerlingen dit fragment herlezen.
- Als iedereen klaar is met lezen, vraag je: "Hoe zou Edward eruit zien zonder zijn harnas?"

- Deel de tekenspullen uit en geef de opdracht om de voorstelling die de leerlingen van Edward hebben, te tekenen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welk probleem moet het harnas oplossen, denk je?
- Wat betekent dat voor hoe Edward eruit zal zien, denk je?
- Hoe zou dat harnas er uitzien, denk je?

Presenteren: Edward

Hang de tekeningen op een bespreek ze:

- Wat zijn de verschillen en overeenkomsten?
- Is er een gedeeld beeld hoe Edward eruit ziet?
- Welke keuzes zijn er gemaakt – wie kan zijn keuzes beargumenteren?
- Wat zou de functie zijn van het harnas?
- Waarom heet het hoofdstukje van de kopie ‘Vaders en benen’?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wie kan het best / mooist beargumenteren hoe hij Edward heeft geschilderd?
- Met welke vragen worstelde je bij het bedenken hoe je Edward zou schilderen?

6. Opdracht 3: Annet

Lees hoofdstukken 5 en 6 voor. De schrijfster, Annet Schaap, is ook illustrator – we maken verder kennis met haar. Optioneel zijn de opdrachten waarmee je terug zou kunnen kijken op het boek en het verhaal.

Kennisdoelen	De leerling weet meer over de schrijfster/illustrator Annet Schaap.
Vaardigheidsdoelen	De leerling kan de sprookjesachtige sfeer uit het boek uitbeelden in een tekening.

Benodigdheden

- het boek *Lampje* van Annet Schaap
- werkblad met het gedicht [Aquarel van Bart Moeyaert](#)
- tekenpapier, tekenspullen, kwasten en ecoline of waterverf
- digibord voor de volgende video's (opties):
  - [Annet Schaap over het schrijven en illustreren van *Lampje*](#)
  - [Annet Schaap over de muzikale vertelvoorstelling bij *Lampje*](#)
  - [Klokhuis-aflevering](#) van 15 minuten over Annet Schaap als illustrator
  - [extra tekeningen bij *Lampje*](#)

Aan de slag in de klas

Lees de resterende hoofdstukken van het boek voor. Maak daarna een keus uit de onderstaande opdrachten.

Onderzoek: Annet

Vertel dat Annet Schaap, de schrijfster van het boek *Lampje*, eigenlijk ook een kinderboekenillustrator is. *Lampje* is het eerste boek dat ze heeft geschreven én zelf geïllustreerd.

Deel het werkblad met het gedicht uit en vertel dat het gedicht gaat over tekenen én schrijven. Laat de leerlingen het gedicht zelf lezen en op zoek gaan naar de betekenis over schrijven en tekenen.

Praat met de leerlingen over het gedicht:

- Rijmen de zinnen?
- Waar staan de punten en komma's in dit gedicht?
- Wat maakt dit een gedicht?
- Wie kan in zijn eigen woorden vertellen waar dit gedicht over gaat?
- Waarom past dit gedicht bij het boek *Lampje*?
- De voorplaat van *Lampje* is ook een tekening met aquarel – zou Annet Schaap al helemaal geweten hebben hoe het eruit zou moeten zien als het klaar was?

Heeft Annet Schaap de illustraties meteen gemaakt terwijl ze het boek schreef? [Ze vertelt het zelf...](#)

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat zou je willen weten over het beroep van kinderboekenschrijfster?
- Wat zou je willen weten over het beroep van kinderboekenillustrator?
- Wat is het verschil tussen 'liefde' en 'verliefd', als je denkt aan dit boek?
- Wie kent een boek waarin 'liefde' ook een belangrijk onderwerp is?

Uitvoeren: Annet

In het begin van het boek, nog voordat het verhaal over Lampje begint, heeft Annet Schaap een klein stukje uit een ander boek overgenomen (lees voor).

Laat nu de leerlingen een met ecoline ingekleurde tekening maken (in de stijl van Annet Schaap), die de sfeer van het boek goed laat zien.

Laat het filmpje zien over de [vertelvoorstelling](#) die Annet Schaap met haar muzikale vriendin Frederike de Winter heeft gemaakt over *Lampje*.

Waarom kunnen de leerlingen de sprookjesachtige sfeer in deze vertelvoorstelling herkennen?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welke gebeurtenis uit het boek ga je kiezen voor je tekening? Waarom die?
- Welke kleuren ga je kiezen voor je tekening? Waarom die?
- Lukt het om de sprookjes sfeer in de tekening 'te leggen'?

Presenteren: Annet

De leerlingen presenteren hun tekeningen en vertellen er hun beleving bij. Laat de leerlingen vragen stellen aan elkaar: wat zorgt ervoor dat de tekening de sfeer van het boek goed laat zien?

In het boek staan niet zoveel tekeningen. Achteraf heeft Annet Schaap extra tekeningen gemaakt bij het boek. Deze tekeningen kun je vinden op haar [website](#). Presenteer de tekeningen en vraag aan de leerlingen of zij, bij het luisteren naar het boek, ongeveer dezelfde voorstelling hadden. Als het anders was, wat hadden zij in hun hoofd?

Optie: Laat als afsluiting van het project de [Klokhuis-aflevering](#) over Annet Schaap zien (15 min.).

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat heb je gemaakt? Vind je zelf dat de sfeertekening goed is gelukt? (maker)
- Wat vond je moeilijk? Hoe heb je het aangepakt? (maker)
- Welke tekening vind je het best gelukt? (kijker)
- Wat denk je dat de maker vooral wilde laten zien? (kijker)
- Waarom past deze tekening zo goed bij het boek? (kijker)

Opties afsluiting boek

Overweeg als extra activiteit nog eens op het boek als geheel terug te kijken.

Optie 1

Het gedicht *Aquarel* eindigt met de constatering dat 'alles over liefde gaat'.

Laat de leerlingen onderzoeken hoe het zit met de liefde tussen Lampje en haar vader en Edward en zijn vader. Kies of je dit individueel laat doen of in kleine groepjes.

1. Verdeel de opdracht:
  - Lampje en haar vader
  - Edward en zijn vader

2. Deel een schrijfblaadje uit en geef de opdracht een kort betoog (ongeveer half kantje) te schrijven waarin de leerlingen het volgende moeten uitleggen (of laat een mondeling betoog houden – steekwoorden op een blaadje zijn wel handig):
  - Houdt Lampje van haar vader en houdt haar vader van Lampje?
  - Houdt Edward van zijn vader en houdt zijn vader van Edward?
3. Bespreek de betoogjes klassikaal.

Optie 2

Op de achterflap van het boek staat dat het boek 'vooral gaat over dapper zijn en meer kunnen dan je ooit had gedacht.'

Laat de leerlingen een betoog schrijven waarin ze beschrijven waarom Lampje écht dapper is.

